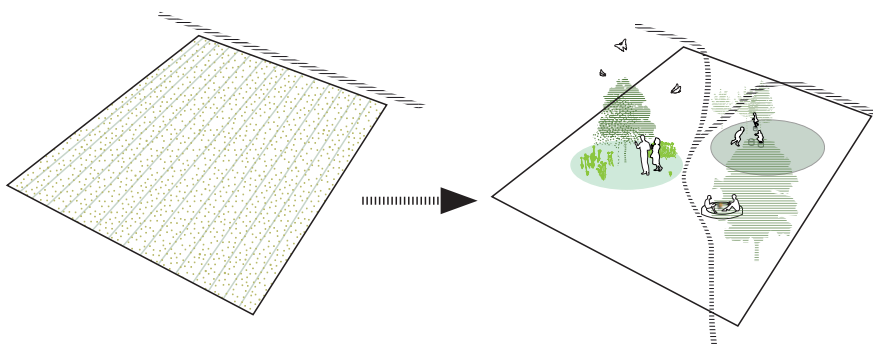

Kirkejordens rekreative potentiale

Kirkens jordeje i Danmark har ikke samme betydning i dag som for tusinde år siden. Meget af jorden er blevet solgt, og de resterende arealer bliver i høj grad bortforpagtet, ofte til konventionelt landbrug. Men disse jorde kan bidrage med et rekreativt element både i byer og landsbyer, som ramme for socialt samvær og naturoplevelser. Et bachelorprojekt giver eksempler på, hvordan det kan gøres.

Bortforpagtet landbrugsareal eller utilgængeligt område

Nyt liv på kirkens jorde, til gavn og glæde for hele sognet

Få kirkejorderne i spil i lokalsamfundet: Styrk tilgængeligheden og skab oplevelser tilpasset stedets kvaliteter og byens behov.

Præsteembederne på landet har til præstegården haft jord, som havde den funktion at sikre præstens indkomst. Han bortforpagtede jorden eller dyrkede den selv. Præsternes økonomiske forhold var forskellige, så jorderne, der hørte til præstegården, varierede i størrelse, kvalitet og type jord.

Ved lønningsreformen i 1969 blev præsterne fastlønnet, og kirkens jorder mistede sin oprindelige funktion som økonomisk sikring for præsten.

Præstegårdernes tilbageblevne jorder blev bortforpagtet eller udlejet, og det er den situationen, vi stadig har i dag. I dag ejer Folkekirken 11.000 hektar jord, som svarer til et areal på størrelse med Samsø.

Det åbner mulighed for at få kirkejorden i spil i lokalsamfundet ved at lave projekter, hvor man gør arealerne tilgængelige og skaber oplevelser, der passer til stedets kvaliteter og byens behov. Her præsenteres tre eksempler med udgangspunkt i bachelorprojektet "Kirkejordens rekreative potentiale". Eksemplerne ligger i Næstved Kommune i henholdsvis Glumsø, Karrebæk og Everdrup.

Kirkejordens nye rolle

At lave landskabsprojekter på kirkejord involverer religion, tradition og historie på en anden måde end andre steder. Jorderne er ejet af Folkekirken, og et eventuelt projekt vil blive finansieret af kirkeskatten. Derfor er det vigtigt, at den nye brug af jorden giver mening i forhold disse faktorer. Jorderne skal tilføre sognet et rekreativt element, der skal være adgang for alle, og projekterne skal være beplantede og miljømæssige bæredygtige. Arealerne udformes stedsspecifikt, og derfor er en analyse af stedet nødvendig. Et kirkejordsprojekt skal favne bredt og henvende sig til den almindelige borger.

Den gængse opfattelse af kirkejorden som noget, der kun findes inden for

kirkegårdens dige, skal brydes. De bortforpagtede jorder skal inddrages som en del af oplevelsen af at være på kirkens område eller en del af kirkens fortælling. Kirkegården og det omkringliggende landskab, ejet af kirken, skal kobles sammen og have en forbindelse.

Kortlægning

Til eksempelprojekterne er der udvalgt tre sogne, hvis jorde repræsenterer tre forskellige typologier: "i byen", "på kanten" og "ved kysten". En kortlægning i denne skala giver overblik over, hvordan jorderne forholder sig til byerne, og hvilke funktioner, forbindelser og historiske spor stedet rummer. Ud fra det er det muligt at udarbejde et forslag til hvert sted.

Glumsø

En grøn plet midt i byen

Karrebæk

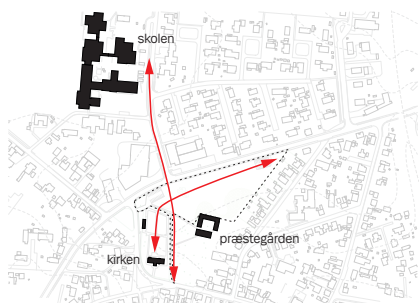
Naturområde ved kysten

Everdrup

Præsteskov og åbent land

Eksempler på kortlægning af beliggenhed

Glumsø:

Kirkens jord som samlingspunkt

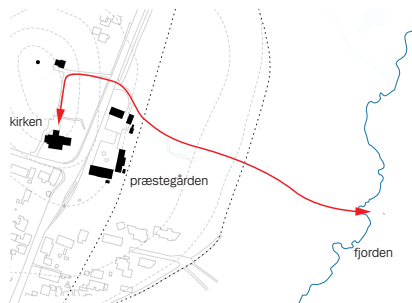
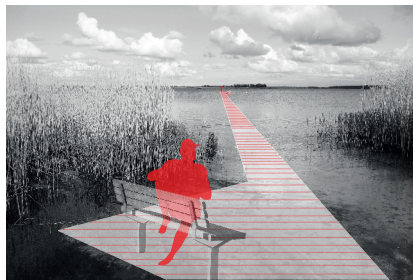
I Glumsø ligger kirkejorden som et jordstykke midt i byen. Jorden er bortforpagtet til landbrug. Kirkejorden har ligget på kanten af byen, men byens udvidelse har gjort, at den nu har en central placering.

Glumsø by ligger ved Glumsø sø, som giver byen en stor rekreativ værdi. I selve byen er det til gengæld begrænset med grønne opholdsrum. Når børnene skal til og fra skole, går de ad veje med tung trafik. Derudover ligger kirkejorden mellem den gamle og nye del af byen og kommer til at forstærke opdelingen. Kirkejorden vil være et oplagt areal til et grønt mødested og samtidig skabe en grøn skolesti, hvor børnene kan komme sikkert til og fra skole. Bevægelsen over arealet kan også være med til at binde den gamle og nye bydel sammen og skabe et fælles mødepunkt.

Ny rolle

Kirken og kirkegården ligger tydeligt på sin egen matrikel med en klar afgrænsning, ofte i form af en mur eller et gærde. Ved at bryde denne barriere, byder man folk velkommen ind på kirkens grund uden at de nødvendigvis har et kirkeligt formål. Kirken har mulighed for at skabe nogle rammer, som gavner lokalsamfundet i form af naturoplevelser og giver mulighed for

Karrebæk:

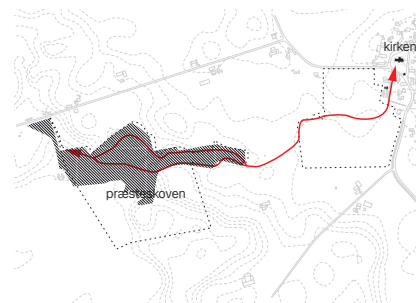

Ny adgang til fjorden

Kirkejorden i Karrebæk ligger ud til fjorden og er bortforpagtet og brugt til græsning. Karrebæk by ligger langs fjorden og har udsigt over vandet. Men at komme helt ned til vandkanten er ikke muligt, da der er mange høje siv og ingen stiforløb. De få steder, fjorden er tilgængelig, er fra private badebroer og andre privatiserede løsninger. Fra præstegården og ned til vandet kan man se spor fra en gammel sti og stengærde. Dette spor i landskabet kan man bruge i et fremtidigt projekt. Man ville kunne genetablere stien og lade den fortsætte som hævet sti gennem sivene og ud på vandet. Det giver mulighed for at opleve fjorden helt tæt på og ville kunne bruges til kirkeligt arbejde som: undervisning af konfirmander eller vielse. Derudover vil en oplevelsessti, der fører en ud på vandet, give borgerne i Karrebæk mulighed for at opleve fjorden på en måde, man ikke kunne før.

at fungere som samlingspunkt. På den måde bliver kirkens rolle redefineret, og brugen af jorden favner bredere i lokalsamfundet. I disse tre eksempel projekter er det i høj grad tilgængelighed, der er i fokus. Ved at etablere adgang til allerede værdifulde steder er det muligt at lave projekter med høj rekreativ værdi uden et stort budget.

Everdrup:

Kobling mellem by og ”præsteskov”

Everdrups kirkejerde er opdelt i to arealer. Begge er næsten helt bortforpagtet undtagen præsteskovene, der ses som det stribede område på diagrammet ovenfor. Everdrup er en lille landsby med 257 indbyggere, og landsbyen er omkranset af det dyrkede landskab. Det er smukke omgivelser, men det svært at komme ud og opleve dem, og alle vejene er for biler. Præsteskovene har i sig selv en høj rekreativ værdi med en dramatisk topografi og vandløb. På kort fra midten af 1800-tallet kan man se en slynget linje fra landsbyen til præsteskovene, som er det gamle markskel og vandløb. Dette historiske spor i landskabet kan man bruge til at placere en ny sti til præsteskovene. Når man går ad stien, bliver man ført ud i det åbne land uforstyrret af biler. For enden af stien kommer man gennem den historiske præsteskov.

Kilde:

Kirkejordens rekreative potentiale. Bachelorprojekt udarbejdet af landskabsarkitektstuderende Sara Daneshyar (sara.daneshyar@gmail.com), Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet, maj 2016. Projektet er lavet i samarbejde med tegnestuen VEGA landskab.